

Resource: Termini muhimu (unfoldingWord)

unfoldingWord® Translation Words © 2022 unfoldingWord. Released under CC BY-SA 4.0 license. unfoldingWord® Translation Words has been adapted in the following languages: Tok Pisin, Arabic (عربي), French (Français), Hindi (हिंदी), Indonesian (Bahasa Indonesia), Portuguese (Português), Russian (Русский), Spanish (Español), Swahili (Kiswahili), and Simplified Chinese (简体中文) from unfoldingWord® Translation Words © 2022 unfoldingWord. Released under CC BY-SA 4.0 license by Mission Mutual

Termini muhimu (unfoldingWord)

C

Chachu, Chagua, Chemchemi, Chokoza, Chui, Chukizo, Chuma

Chachu

Ufafanuzi:

“Chachu” ni neno la jumla kwa ajili ya dutu inayosababisha unga wa mkate kupanuka na kuongezeka. “Chachu” ni aina maalum ya chachu.

- Kwenye tafsiri zingine za Kiingereza, neno kwa chachu limetafsiriwa kama "hamira," ambayo ni kichocheo cha kisasa cha kuchachisha kinachojaza donge la mkate na mapovu ya gesi, na kufanya donge kupanuka kabla ya kuokwa. Chachu hukandwa ndani ya donge ili isambae katika donge lote la unga.
- Katika nyakati za Agano la Kale, chachu au kiungo cha kuumuka kilitengenezwa kwa kuacha donge likae kwa muda. Kiasi kidogo cha donge kutoka kwenye donge la awali kiliwekwa kama chachu kwa donge linalofuata.
- Wakati Waisraeli walipotoroka kutoka Misri, hawakuwa na muda wa kusubiri unga wa mkate kuumuka, kwa hivyo walitengeneza mkate bila chachu ili kuchukua nao kwenye safari yao. Kama kumbukumbu ya hili, kila mwaka watu wa Kiyahudi husherehekea Pasaka kwa kula mkate usio na chachu ndani yake.
- Neno "chachu" au "hamira" linatumika kwa njia ya mfano katika Biblia kama picha ya jinsi dhambi inavyoenea katika maisha ya mtu au jinsi dhambi inaweza kuathiri watu wengine.
- Pia inaweza kumaanisha mafundisho ya uongo ambayo mara nyingi huenea kwa watu wengi na kuwaathiri.
- Neno "chachu" pia linatumika kwa njia chanya kuelezea jinsi ushawishi wa ufalme wa Mungu unavyoenea kutoka kwa mtu mmoja hadi mwingine.

Mapendekezo ya Tafsiri

- Hii inaweza kutafsiriwa kama "chachu" au "kiini kinachosababisha unga kuumuka" au "kiongeza kinachopanua. Neno "kupanda" linaweza kuonyeshwa kama "kupanuka," "kukua," au "kujaa."

- Ikiwa kiungo cha kienyeji cha kuchachusha kinatumika kufanya unga wa mkate upande, neno hilo linaweza kutumika. Ikiwa lugha ina neno maarufu na la jumla linalomaanisha "kuchachusha," hili lingekuwa neno bora kutumia.

(Tazama pia: Misri, Pasaka, mkate usio na chachu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Kutoka 12:8](#)
- [Wagalatia 5:9-10](#)
- [Luka 12:1](#)
- [Luka 13:21](#)
- [Mathayo 13:33](#)
- [Mathayo 16:8](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H2556, H2557, H4682, H7603, G01060, G22190, G22200

Chagua

Ufafanuzi:

Neno "wateule" linamaanisha "walioteuliwa" au "watu waliochaguliwa" na linarejelea wale ambao Mungu amewateua au kuwachagua kuwa watu wake. "Aliyechaguliwa" au "Aliyechaguliwa na Mungu" ni jina linalorejelea Yesu, ambaye ni Masihi aliyechaguliwa.

- Neno "chagua" linamaanisha kuchagua kitu au mtu au kuamua jambo. Mara nyingi hutumiwa kumaanisha Mungu kuwateua watu kuwa wake na kumtumikia.
- Kuchaguliwa" kunamaanisha "kuteuliwa" au "kuchaguliwa" kuwa au kufanya kitu.
- Mungu aliwachagua watu kuwa watakatifu, watengwa naye kwa ajili ya kuzaa matunda mema ya kiroho. Ndiyo maana wanaitwa "waliochaguliwa" au "wateule."
- Neno "mteule" wakati mwingine linatumika katika Biblia kuwarejelea watu fulani kama Mose na Mfalme Daudi ambao Mungu alikuwa amewateua kama viongozi juu ya watu wake. Pia linatumika kurejelea taifa la Israeli kama watu waliochaguliwa na Mungu.
- Kirai "wateule" ni neno la zamani ambalo linamaanisha "waliochaguliwa" au "watu waliochaguliwa." Kirai hiki katika lugha ya asili ni wingi inaporejelea waumini katika Kristo.
- Kwenye matoleo ya zamani ya Biblia ya Kiingereza, neno "wateule" linatumika katika Agano la Kale na Jipya kutafsiri neno kwa "walioteuliwa." Matoleo ya kisasa zaidi hutumia "wateule" tu katika Agano Jipya, kurejelea watu ambao wameokolewa na Mungu kupitia IMANI kwa Yesu. Kwingineko katika maandiko ya Biblia, wanatafsiri neno hili kwa maana halisi zaidi kama "walioteuliwa."

Mapendekezo ya Tafsiri:

- Ni bora kutafsiri "wateule" kwa neno au kifungu kinachomaanisha "watu wateule" au "watu waliochaguliwa." Hii pia inaweza kutafsiriwa kama "watu ambao Mungu aliwachagua" au "wale ambao Mungu aliwateua kuwa watu wake."
- Kirai "walioteuliwa" kinaweza pia kutafsiriwa kama "waliowekwa" au "waliochaguliwa" au "ambao Mungu alichagua."
- "Nilichagua wewe" inaweza kutafsiriwa kama "Nilikuweka" au "Nilikuteua."
- Kuhusu Yesu, "Mteule" pia inaweza kutafsiriwa kama "Mteule wa Mungu" au "Masihi aliyechaguliwa maalum na Mungu" au "Yule ambaye Mungu alimteua (kuokoa watu)."

(Tazama pia: teua, Kristo)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Yohana 1:1](#)
- [Wakolosai 3:12](#)
- [Waefeso 1:3-4](#)
- [Isaya 65:22-23](#)
- [Luka 18:7](#)
- [Mathayo 24:19-22](#)
- [Warumi 8:33](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0970, H0972, H0977, H1262, H1305, H4005, H6901, G01380, G01400, G15860, G15880, G15890, G19510, G37240, G44000, G44010, G47580, G48990, G55000

Chemchemi

Ufafanuzi:

Maneno "chemchemi" na "kisima" kwa kawaida hurejelea kiasi kikubwa cha maji kinachotoka kwa asili kutoka ardhini.

- Maneno haya pia yanatumika kwa njia ya mfano katika Biblia kurejelea baraka zinazotoka kwa Mungu au kurejelea kitu kinachosafisha na kutakasa.
- Katika nyakati za kisasa, chemchemi mara nyingi ni kitu kilichotengenezwa na binadamu ambacho kina maji yanayotiririka kutoka kwake, kama vile chemchemi ya kunywa. Hakikisha kwamba tafsiri ya neno hili inarejelea chanzo cha asili cha maji yanayotiririka.
- Linganisha tafsiri ya neno hili na jinsi neno "mafuriko" linavyotafsiriwa.

(Tazama pia: mafuriko)

Marejeleo ya Biblia:

- [2 Petro 2:17](#)
- [Mwanzo 7:11](#)
- [Mwanzo 8:2](#)
- [Mwanzo 24:13](#)
- [Mwanzo 24:42](#)
- [Yakobo 3:11](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0953, H1530, H1543, H3222, H4002, H4161, H4456, H4599, H4726, H5033, H5869, H5927, H6524, H6779, H8444, H8666, G02420, G40770

Chokoza

Uhalisia:

Neno 'chokoza' linamaanisha kumfanya mtu apate athari au hisia yasiyofurahisha.

- Kumchokoza mtu ili akasirike kunamaanisha kufanya kitu kinachomfanya mtu huyo kuwa na hasira. Hii inaweza pia kutafsiriwa kama 'kusababisha hasira' au 'kukasirisha.'
- Inapotumiwa katika kirai kama, 'usimchokoze,' hii inaweza kutafsiriwa kama 'usimkasirishe,' 'usimfanye awe na hasira,' au 'usimfanye akasirike na wewe.'

Marejeleo ya Biblia:

- [Ezekieli 20:27-29](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H3707, H3708, H4784, H4843, H5006, H7065, H7069, H7107, H7264, G20420, G38630, G39470, G39490, G42920

Chui

Uhalisia:

Chui ni mnyama mkubwa wa porini anayefanana na paka, mwenye rangi ya kahawia na madoa meusi.

- Chui ni aina ya mnyama anayewinda wanyama wengine na kuwala.
- Kwenye Biblia, janga la ghafla linafananishwa na chui, ambaye hurukia mawindo yake kwa ghafla.
- Nabii Danieli na mtume Yohana wanazungumzia maono waliyoyaona ya mnyama aliyefanana na chui.

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Visivyojulikana)

(Mapendekezo ya Tafsiri: Tafsiri ya Majina)

(Tazama pia: wanyama, Danieli, windoni, maono)

Marejeleo ya Biblia:

- [Danieli 7:6](#)
- [Hosea 13:7](#)
- [Ufunuo 13:1-2](#)
- [Wimbo wa Sulemani 4:8](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H5245, H5246

Chukizo

Ufafanuzi:

Neno "chukizo" linatumika kumaanisha kitu kinachosababisha kinyaa au chuki kali.

- Wamisri waliwachukulia watu wa Kiebrania kuwa "chukizo." Hili linamaanisha kuwa Wamisri hawakuwapenda Waebrania na hawakutaka kushirikiana nao au kuwa karibu nao.
- Baadhi ya mambo ambayo Biblia inaita "chukizo kwa Yehova" ni pamoja na uongo, kiburi, kutoa dhabihu za binadamu, ibada ya sanamu, mauaji, na dhambi za kingono kama uzinzi na Matendo ya ushoga.
- Katika kuwafundisha wanafunzi wake kuhusu nyakati za mwisho, Yesu alirejelea unabii wa nabii Danieli kuhusu "chukizo la uharibifu" ambayo yangewekwa kama uasi dhidi ya Mungu, yakinajisi mahali pake pa ibada.

Mapendekezo ya Tafsihi:

- Neno "chukizo" linaweza pia kutafsiriwa kama "kitu ambacho Mungu anachukia" au "kitu kinachochukiza" au "tabia ya kuchukiza" au "kitendo kibaya sana."
- Kulingana na muktadha, njia za kutafsiri kifungu "ni chukizo kwa" zinaweza kujumuisha "inachukiwa sana na" au "inachukiza kwa" au "haikubaliki kabisa kwa" au "inasababisha kuchukizwa kwa kina."
- Maneno "chukizo la uharibifu" yanaweza kutafsiriwa kama "kitu kinachochafua ambacho husababisha watu kudhuriwa sana" au "kitu cha kuchukiza kinachosababisha huzuni kali."

(Tazama pia: uzinzi, kufuru, Ukiwa, mungu wa uongo, dhabihu)

Marejeleo ya Biblia:

- [Ezra 9:1-2](#)
- [Mwanzo 46:34](#)
- [Isaya 1:13](#)
- [Mathayo 24:15](#)
- [Mithali 26:25](#)

Data ya Neno:

- Strong's: H0887, H6292, H8251, H8262, H8263, H8441, G09460

Chuma

Ufafanuzi:

Chuma ni chuma kigumu, chenye mng'ao kidogo kinachotumika kutengeneza vitu mbalimbali.

- Katika nyakati za Biblia, chuma kilitumika kutengeneza sarafu, minyororo, samani, zana, silaha, magari ya vita, milango, misumari, na vitu vingine.
- Ironi ni aina ya chuma chenye nguvu kubwa sana.
- Iwapo utamaduni wako hauna neno "Chuma," unaweza kutafsiri neno hili kwa usemi wa jumla unaouelezea kama "chuma kigumu" au "chuma chenye nguvu."
- Iwapo utamaduni wako hauna dhana ya Chuma, unaweza kutafsiri kifungu "chombo cha Chuma" kama "chombo kilichotengenezwa kwa chuma kigumu" au "chombo cha chuma chenye nguvu."

(Tazama pia: Jinsi ya Kutafsiri Visivyofahamika)

(Tazama pia: zana)

Marejeleo ya Biblia:

Data ya Neno: